

1. මූල්‍ය ප්‍රකාශන

1.1 තත්ත්වගණනය කළ මතය

ලංකා පොස්පේට් ලිමිටඩ්හි (“සමාගමේ”) 2024 මාර්තු 31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ මූල්‍ය කාර්යසාධන ප්‍රකාශනය, හිමිකම් වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනය සහ ප්‍රමාණාත්මක ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වලට අදාළ තොරතුරු ද ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට අදාළ සටහන් වලින් සමන්විත 2024 මාර්තු 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154(1) ව්‍යවස්ථාව සමඟ සංයෝජිතව කියවිය යුතු 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ විධිවිධාන ප්‍රකාරව මාගේ විධානය යටතේ විගණනය කරන ලදී. පාර්ලිමේන්තුව වෙත ඉදිරිපත් කළ යුතු යැයි මා අදහස් කරන මාගේ අදහස් දැක්වීම් හා නිරීක්ෂණයන් මෙම වාර්තාවේ දැක්වේ.

මෙම වාර්තාවේ 1.5 ඡේදයේ දක්වා ඇති කරුණුවලින් වන බලපෑම හැර, සමාගමේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළින් 2024 මාර්තු 31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්වය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා එහි මූල්‍ය කාර්යසාධනය හා මුදල් ප්‍රවාහ සත්‍ය හා සාධාරණ ලෙස දැක්වෙන අයුරින් ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කර ඇති බව මා දරන්නා වූ මතය වේ.

1.2 තත්ත්වගණනය කළ මතය සඳහා පදනම

මෙම වාර්තාවේ 1.5 ඡේදයේ දක්වා ඇති කරුණු මත පදනම්ව මාගේ මතය තත්ත්වගණනය කරනු ලැබේ.

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතීන්ට (ශ්‍රී.ලං.වි.ප්‍ර.) අනුකූලව මා විගණනය සිදු කරන ලදී. මෙම විගණන ප්‍රමිතීන් යටතේ වූ මාගේ වගකීම, මෙම වාර්තාවේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම යන කොටසේ තවදුරටත් විස්තර කර ඇත. මාගේ තත්ත්වගණනය කළ මතය සඳහා පදනමක් සැපයීම උදෙසා මා විසින් ලබාගෙන ඇති විගණන සාක්ෂි ප්‍රමාණවත් සහ උචිත බව මාගේ විශ්වාසයයි.

1.3 මූල්‍ය ප්‍රකාශන සම්බන්ධයෙන් කළමනාකරණයේ සහ ඊට සම්බන්ධ පාලනය කරන පාර්ශවයන්ගේ වගකීම

මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව පිළියෙල කිරීම හා සාධාරණ ලෙස ඉදිරිපත් කිරීම සහ වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් ඇතිවිය හැකි ජර්මාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොරව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවනු පිණිස අවශ්‍ය වන අභ්‍යන්තර පාලනයන් තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීම වේ.

මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේදී, සමාගම අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාමේ හැකියාව තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීමක් වන අතර, කළමනාකාරිත්වය සමාගම ඇවර කිරීමට අදහස් කරන්නේ නම් හෝ වෙනත් විකල්පයක් නොමැති විටදී මෙහෙයුම් නැවැත්වීමට කටයුතු කරන්නේ නම් හැර අඛණ්ඩ පැවැත්මේ පදනම මත ගිණුම් තැබීම හා සමාගමේ අඛණ්ඩ පැවැත්මට අදාළ කරුණු අනාවරණය කිරීමද කළමනාකරණයේ වගකීමකි.

සමාගමේ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ක්රියාවලිය සම්බන්ධව පරීක්ෂා කිරීමේ වගකීම, සම්බන්ධ පාර්ශව විසින් දරනු ලබයි.

2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 16(1) උප වගන්තිය ප්‍රකාරව, සමාගමේ වාර්ෂික සහ කාලීන මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවන පරිදි ස්වකීය ආදායම්, වියදම්, වත්කම් හා බැරකම් පිළිබඳ නිසි පරිදි පොත්පත් හා වාර්තා පවත්වාගෙන යා යුතුය.

1.4 මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම

සමස්තයක් ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශන, වංචා සහ වැරදි නිසා ඇති වන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොර බවට සාධාරණ තහවුරුවක් ලබාදීම සහ මාගේ මතය ඇතුළත් විගණන වාර්තාව නිකුත් කිරීම මාගේ අරමුණ වේ. සාධාරණ සහතිකවීම උසස් මට්ටමේ සහතිකවීමක් වන නමුත්, ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනය සිදු කිරීමේදී එය සෑමවිටම ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් අනාවරණය කරගන්නා බවට වන තහවුරු කිරීමක් නොවනු ඇත. වංචා සහ වැරදි තනි හෝ සාමූහික ලෙස බලපෑම නිසා ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවිය හැකි අතර, එහි ප්‍රමාණාත්මක භාවය මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පදනම් කරගනිමින් පරිශීලකයන් විසින් ගනු ලබන ආර්ථික තීරණ කෙරෙහි වන බලපෑම මත රඳා පවතී.

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනයේ කොටසක් ලෙස මා විසින් විගණනයේදී වෘත්තීය විනිශ්චය සහ වෘත්තීය සැකසුම්වලින් යුතුව ක්‍රියා කරන ලදී. මා විසින් තවදුරටත්,

- ප්‍රකාශ කරන ලද විගණන මතයට පදනමක් සපයා ගැනීමේදී වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇතිවිය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවීමේ අවදානම් හඳුනාගැනීම හා තක්සේරු කිරීම සඳහා අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පටිපාටි සැලසුම් කර ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. වරදවා දැක්වීම් හේතුවෙන් සිදුවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් සිදුවන බලපෑමට වඩා වංචාවකින් සිදුවන්නා වූ බලපෑම ප්‍රබල වන්නේ ඒවා දුස්සන්ධානයෙන්, ව්‍යාජ ලේඛන සැකසීමෙන්, වේතනාන්විත මහඟුරීමෙන්, වරදවා දැක්වීමෙන් හෝ අභ්‍යන්තර පාලනයන් මහඟුරීමෙන් වැනි හේතු නිසා වන බැවිනි.
- අභ්‍යන්තර පාලනයේ සඵලදායීත්වය පිළිබඳව මතයක් ප්‍රකාශ කිරීමේ අදහසින් නොවුවද, අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පටිපාටි සැලසුම් කිරීම පිණිස අභ්‍යන්තර පාලනය පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබාගන්නා ලදී.
- භාවිතා කරන ලද ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල උචිතභාවය, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල සාධාරණත්වය සහ කළමනාකරණය විසින් කරන ලද සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම් අගයන ලදී.
- සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් හේතුවෙන් සමාගමේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ ප්‍රමාණාත්මක අවිනිශ්චිතතාවයක් තිබේද යන්න සම්බන්ධයෙන් ලබාගත් විගණන සාක්ෂි මත පදනම්ව ගිණුම්කරණය සඳහා සමාගමේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ පදනම යොදා ගැනීමේ අදාළත්වය තීරණය කරන ලදී. ප්‍රමාණවත් අවිනිශ්චිතතාවයක් ඇති බවට මා නිගමනය කරන්නේ නම් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඒ සම්බන්ධයෙන් වූ හෙළිදරව්කිරීම්වලට මාගේ විගණන වාර්තාවේ අවධානය යොමු කළ යුතු අතර, එම හෙළිදරව් කිරීම් ප්‍රමාණවත් නොවන්නේ නම් මාගේ මතය විකරණය කළ යුතුය. කෙසේ වුවද, අනාගත සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් මත අඛණ්ඩ පැවැත්ම අවසන් වීමට හැකිය.
- මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ව්‍යුහය සහ අන්තර්ගතය සඳහා පාදක වූ ගනුදෙනු හා සිද්ධීන් උචිත හා සාධාරණව ඇතුළත් වී ඇති බව සහ හෙළිදරව් කිරීම් ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල සමස්ත ඉදිරිපත් කිරීම් අගයන ලදී.

හැකිතාක් දුරට හා අවශ්‍ය ඕනෑම විටෙක පහත සඳහන් දෑ පරීක්ෂා කිරීම සඳහා විගණන විෂය පථයද පුළුල් කර ඇත.

- තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් බලන කල සමාගමේ කාර්යයන් අඛණ්ඩව ඇගයීමට හැකිවන පරිදි එහි සංවිධානය, පද්ධති, පරිපාටි, පොත්පත්, වාර්තා හා වෙනත් ලියකියවිලි විධිමත්ව හා ප්‍රමාණාත්මකව සැලසුම් කර තිබේද යන බව සහ එකී පද්ධති, පරිපාටි, පොත්පත්, වාර්තා හා වෙනත් ලියකියවිලි ඵලදායී ලෙස පවත්වාගෙන යනු ලැබේද යන බව,
- යම් අදාළ ලිඛිත නීතියකට හෝ සමාගමේ පාලක මණ්ඩලය විසින් නිකුත් කරන ලද වෙනත් පොදු හෝ විශේෂ විධානයකට අනුකූලව, සමාගම ක්‍රියාකර ඇති බව,

- සිය බලතල, කර්තව්‍ය සහ කාර්යයන්ට අනුකූලව කටයුතු කර ඇති බව,
- සම්පත් සකසුරුවම් ලෙස, කාර්යක්ෂම ලෙස සහ ඵලදායී ලෙස කාලසීමාවන් තුළ සහ අදාළ නීතිරීතිවලට අනුකූලව ප්‍රසම්පාදනය කර භාවිතා කර ඇති බව,

1.5 මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සම්බන්ධයෙන් වූ විගණන නිරීක්ෂණ

1.5.1 ගිණුම්කරණ අඩුපාඩු

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) ඇඹරුම් යන්ත්‍ර සඳහා 2022 වර්ෂයේ රු.15,816,482 ක වටිනාකමකට ආනයනය කළ රබර් බුෂ් එම වර්ෂයේදීම ලැබුණද සාමාන්‍ය තොග ගිණුමට හර තොකර අත්තිකාරම් යටතේ ගිණුම්ගත කර තිබුණි.	විගණන විමසුම හා එකඟ වෙමි. අමතර කොටස් තොගය 2022/23 ගිණුම් වර්ෂය තුළදී ආයතනයට ලැබී ඇතත්, මෙම රබර් බුෂ් 200 සම්බන්ධයෙන් පරීක්ෂණයක් ක්‍රියාත්මක වීම හේතුවෙන් GRN පත් නිකුත් කොට ගිණුම්කරන පද්ධතියට ඇතුළත් කර නොමැත. 2024 අගෝස්තු මස අමාත්‍යාංශයේ පැවති විගණන හා කළමනාකාරන රැස්වීමේදී සාකච්ඡා කරන ලද අතර, එහිදී දැනුම්දෙනු ලැබුවේ මේ සඳහා GRN නිකුත්කොට, ඉදිරි පරීක්ෂණ කටයුතු සිදුකරන ලෙසටය. ඒ අනුව එම රැස්වීම් වාර්ථා ලද පසු, සුදුසු පරිදි GRN නිකුත්කොට මෙම පිරිවැය “සාමාන්‍ය තොග” වෙත මාරු කිරීමට, 2024/25 ගිණුම් වර්ෂය තුළදී කටයුතු කිරීමට අපේක්ෂා කෙරේ.	තොගය ගබඩා ලේඛන වලට ඇතුළත් කර වියදම නියමිත පරිදි ගිණුම්ගත කළ යුතුය.
(ආ) 2014 වර්ෂයේදී මිලදී ගත් ඇඹරුම් යන්ත්‍රය ස්ථාපිත කිරීමට අවශ්‍ය අත්තිවාරම සකස් කිරීම සඳහා ගෙවන ලද රු.3,450,000 ක මුදල සමාලෝචිත වර්ෂය වන විටත් යල් පැනගිය තොග යටතේ ගිණුම්ගත කර තිබුණි.	2014 වසරේදී සිදුකරන ලද ස්ථාපන කටයුතු සඳහා, අත්තිකාරම් මුදලක් ලෙස රු.මි 7.44 ක මුදල මෙම යන්ත්‍රයට අවශ්‍ය දේශීය වශයෙන් සපයන ලද යන්ත්‍ර කොටස් සඳහා හා පොලව සකස් කිරීම හා කොන්ක්‍රීට් දැමීම මෙන්ම අනෙකුත් කෙටිගෙන යන වැඩ සඳහා ද වියදම් කර ඇත. 2022 නැවත ස්ථාපන කටයුතු ආරම්භ කරන විට ඉහත අත්තිකාරම් මුදල යටතේ සපයා තිබූ අයිතම වලින් රු.මිලියන 3.99 වටිනා යන්ත්‍ර කොටස් ඒ සඳහා භාවිතයට ගෙන ඇත. කෙසේවෙතත්, ඉතිරි මුදල වූ රු.මි 3.45 ක වටිනාකම පොලොව කොන්ක්‍රීට් කිරීම හා අනෙකුත් කෙටිගෙන යන වැඩ සම්බන්ධයෙන් වැයකොට ඇති බව සඳහන් කොට ඇත. මෙම යන්ත්‍රය නැවත ස්ථාපනය කරන අවස්ථාවේදී, කලින් සැලසුම් කරන ලද ස්ථානයට පරිභාහිර ස්ථානයක නැවතත් කොන්ක්‍රීට් යොදා ස්ථාපිත කිරීම නිසා ඉහත වියදම් කරන ලද රු.මි 3.45 ක මුදල 2022 වසර තුළ ස්ථාපනය කරන ලද යන්ත්‍රයට අදාලව ගිණුම්ගත කිරීමට කටයුතු කොට නොමැත. මේ සම්බන්ධයෙන් කරුණු නිශ්චිතව හඳුනා ගැනීම සඳහා සහ මේ සම්බන්ධයෙන් විධිමත් නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා විගණන හා කළමනාකරන කමිටුව විසින් විධිමත් කමිටුවක් මේ වන විට පත්කර ඇත. ඒ අනුව කටයුතු කිරීමට අපේක්ෂා කරනු ලැබේ.	වියදම ගිණුම්ගත කළ යුතුය.

1.6 ලැබිය යුතු සහ ගෙවිය යුතු ගිණුම්

1.6.1 ලැබිය යුතු මුදල්

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>සමාලෝචිත වර්ෂය අවසානය වන විට රු.39,571,405 ක් වූ ණය ගැනි ශේෂය තුළ බොල්ණය ලෙස ප්‍රතිපාදනය කර තිබූ, වසර පහකට වැඩි කාලයක් තිස්සේ අයවිය යුතුව පවතින ණය ශේෂ වල එකතුව රු.6,701,486 ක් වූ අතර විගණිත දිනය වන විටත් මෙම ශේෂයන් අයකර ගෙන නොතිබුණි..</p>	<p>මෙම විගණන නිරීක්ෂණය හා එකඟ වෙමි. වසර 15ක් පමණ පැරණි ශේෂ වේ.වසර ආරම්භයේ පැවති රු. 9,770,006 ක වටිනාකමින් රු. 409,483 ක මුදලක් වසර තුලදී අයකර ඇත. රාජ්‍ය ආයතන වලට අදාලව පැවති ශේෂවලින් රු.2,666,038 ක ශේෂයක් කර්මාන්ත අමාත්‍යාංශය හා මුදල් අමාත්‍යාංශයේ අනුමැතිය පරිදි විධිමත් ලෙස ලියා හැර ඇත. ඒ අනුව තවත් රු. මිලියන 6.6 ට ආසන්න ශේෂයක් නිරවුල් කරගැනීමට ඇත. මේ සම්බන්ධයෙන් අධ්‍යක්ෂක මණ්ඩලය, රේඛීය අමාත්‍යාංශය හා මුදල් අමාත්‍යාංශය සමඟ සාකච්ඡා කොට කඩිනම් ක්‍රියා මාර්ගයක් ගැනීමට අපේක්ෂා කරමි.</p>	<p>ලැබිය යුතු ශේෂ අයකර ගත යුතුය.</p>

1.6.2 ගෙවිය යුතු මුදල්

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>රු.35,867,000 ක මුදලක් වැය කර 2014 වර්ෂයේදී මිලදී ගෙන තිබුණු ක්‍රෂර් යන්ත්‍රයක් නිෂ්කාර්යව සමාගම පරිශ්‍රයේ තබා තිබුණු අතර එම යන්ත්‍රයට අදාල රඳවා ගැනීම් මුදල් රු.4,386,358 ක්ද නිරවුල් කිරීමකින් තොරව 2014 වර්ෂයේ සිට උපචිත වියදමක් ලෙස දක්වා තිබුණි.</p>	<p>විගණන විමසුම හා එකඟ වෙමි. මෙම යන්ත්‍රය ස්ථාපනය කිරීමේ අවසාන අදියරේදී, ගෙවීම් සම්බන්ධ මතුවූ ගැටළු මුල්කොටගෙන අදාල සැපයුම්කාර සමාගම හරහා එම වැරදි නිවැරදි කර ගැනීමට ආයතනට නොහැකි වී ඇත. එමනිසා කොන්ත්‍රාත්කරුට ගෙවීමට නියමිතව තිබූ රු.මිලියන 4.3 ක මුදලක් රඳවා ගෙන ඇත. තවද, මෙම මුදල ටෙන්ඩර්කරු වෙත නිදහස් කිරීමට තීරණයක් ගෙන නොමැති අතර, මෙම මුදල වියදම් කොට යන්ත්‍රය නවීකරණ කටයුතු සිදුකිරීමට තීරණය කොට ඇත.මේ සම්බන්ධයෙන් අධ්‍යක්ෂක මණ්ඩල අනුමැතියද ලැබී ඇති අතර, නීති අංශ වෙනිත්ද අවශ්‍ය කරන උපදෙස් ලබාගෙන ඇත. ඒ අනුව සිදුකරනු ලබන පරීක්ෂණ කටයුතු සඳහා බාධාවක් නොවන පරිදි, ප්‍රසම්පාදන ක්‍රමවේදයන් අනුගමනය කරමින් මෙම යන්ත්‍රය නැවතත් නිෂ්පාදන කටයුතු සඳහා එක්කර ගැනීමට අවශ්‍ය ප්‍රතිස්ථාපන කටයුතු (Reassembling) මේ අවස්ථාව වන විට ආයතනයේ ඉංජිනේරු මහතන් විසින් සිදුකරමි පවතී.</p>	<p>ගෙවිය යුතු ශේෂ නිරවුල් කළ යුතුය.</p>

2. මූල්‍ය සමාලෝචනය

2.1 මූල්‍ය ප්‍රතිඵල

සමාලෝචිත වර්ෂයේ මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵලය රු.239,414,825 ක ලාභයක් වූ අතර ඊට අනුරූපීව ඉකුත් වර්ෂයේ ලාභය රු.44,036,939 ක් විය. ඒ අනුව මූල්‍ය ප්‍රතිඵලයෙහි රු.185,377,886 ක වර්ධනයක් නිරීක්ෂණය විය. සමාගමේ ආදායම රු.533,938,717 කින් වැඩිවීම මෙම වර්ධනයට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතුවී තිබුණි.

3. මෙහෙයුම් සමාලෝචනය

3.1 කළමනාකරණ අකාර්යක්ෂමතා

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>(අ) 2014 වර්ෂයේදී රු.21,226,633 ක ප්‍රාග්ධන වියදමක් දරමින් ආරම්භ කරන ලද වාරියපොල පොල් පොහොර ව්‍යාපෘතියේ නිෂ්පාදන කටයුතු 2021 මැයි 05 වන විට නවතා දමා තිබූ අතර මුළු ව්‍යාපෘතිය තුළින් රු.මිලියන 31.71 ක අලාභයක් සිදුවී තිබුණි. තවද, ව්‍යාපෘති කාර්යයන් සඳහා පස් අවුරුදු බදු පදනම මත ලබා ගන්නා ලද ඉඩමෙහි බදු කාලසීමාව 2018 සැප්තැම්බර් 05 දිනෙන් අවසන් වී තිබූ අතර බදු ගිවිසුම අලුත් කිරීමකින් තොරව නිෂ්පාදන කටයුතු පවත්වාගෙන ගොස් තිබුණද 2022 සැප්තැම්බර් මස සිට සමාගමට ව්‍යාපෘති භූමිය තුළට ඇතුළු වීම ඉඩම් හිමිකාර පාර්ශවය විසින් වළක්වා තිබූ අතර එම ආරවුල නිරවුල් කර ගැනීමට කටයුතු කර නොතිබුණි.</p>	<p>එකඟ වෙමි. තරඟකාරී ලෙස වෙළඳපොල වෙනස්කම් සිදුකල නොහැකි වීම,අපේක්ෂා කළ පොහොර මිශ්‍රණ ඇනවුම් ලබාගත නොහැකි වීම, ව්‍යාපෘතියට සේවකයින් බඳවාගැනීම හරහා සේවක පිරිවැය වැඩිවීම,ඒකක නිෂ්පාදන පිරිවැය තුළින් සමස්ථ පිරිවැය ඉහළ යාම,පොල් පොහොර මිශ්‍රණ සඳහා රජය විසින් පාලන මිලක් නියම කිරීම නිසා අපගේ පිරිවැය පදනම්ව මිල තීරණය කිරීමට අපහට නොහැකි වීම,වෙළඳපලින් අවශ්‍ය පරිදි Urea , MOPවැනි අනෙකුත් අමුද්‍රව්‍ය ලබා ගැනීමට නොහැකි වීම, කළමණාකාරීත්ව තීරණ හා සේවක සංගම් ඉල්ලීම් අලෙවි ප්‍රවර්ධනය කරගැනීමට බාධාවක් විය.2020 දෙසැම්බර් මස සිට කළමණාකාරීත්වය විසින් හඳුන්වාදුන් නව ක්‍රමවේද යටතේ නිෂ්පාදනය හා විකුණුම් ආදායම වැඩි වී අලාභය විශාල ලෙස අඩුවී තිබූ නමුත් 2021 අප්‍රේල් මස සිට රසායනික පොහොර සම්බන්ධයෙන් රජය විසින් ගන්නා ලද ප්‍රතිපත්තිය තීරණ පදනම්ව මෙම කටයුතුද අඩල වී ඇත.මෙම ගොඩනැගිල්ල සම්බන්ධයෙන් ඉඩම් හිමිකරුගෙන් මෙම ගොඩනැගිල්ල අත්පත් කර ගැනීමට උත්සාහ කිරීම නීතිපති දෙපාර්තමේන්තුව හරහා නීතිමය ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමට අප ආයතනය විසින් දැනටමත් කටයුතු කොට ඇත. ඉඩම් හිමිකරු වෙත බදුකලී ලෙස 2021 ජුනි සිට 2022 සැප්තැම්බර් දක්වා ගෙවී යුතු රු. 480,000 ක මුදලක් අප ආයතනය විසින් මේ දක්වා රඳවාගෙන ඇත.</p>	<p>ඉඩමෙහි බදු කාලසීමා ගැටලුව කඩිනමින් විසඳා ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.</p>

(ආ) සමාගම විසින් CIC සමාගම වෙත අලෙවි කරන ලද ERP පොහොර මෙ.ටොන් 393 ක තිබිය යුතු යැයි අපේක්ෂිත රොක් පොස්පේට් ප්‍රතිශතය නොතිබීම හේතුවෙන් එම පොහොර තොගය ආපසු එවා තිබුණි. ඒ සඳහා ප්‍රවාහන වියදම් හා පැටවීමේ කුලී වියදම් ලෙස රු.1,739,381 ක නිෂ්කාර්ය වියදමක් සමාලෝචිත වර්ෂයේදී දරා තිබුණි. එම ERP තොගය අධි ශ්‍රේණියේ එප්පාවල රොක් පොස්පේට් සමඟ මිශ්‍ර කොට නැවත සැකසීම 2023 ජූලි 23 සිට 2023 අගෝස්තු 07 දින දක්වා කාල පරිච්ඡේදයේදී සිදුකර ඇතත් අලෙවි කර නොතිබුණි.

විගණන නිරීක්ෂණය හා එකඟ වෙමි. 2022 නිෂ්පාදිත රොක් පොස්පේට් තුළ නියමිත ප්‍රමිතිය නොමැති වීම සම්බන්ධයෙන් මූලික පරීක්ෂ සිදුකොට නිත්‍යනුකූලව කටයුතු කිරීම දැනටමත් ආරම්භ කොට ඇත. එවකට සිටි සහකාර තත්ව පාලන නිලධාරීවරයාද වැඩ තහනමට ලක්කොට ඇත. කෙටි කාලීනව අමතර පිරිවැයක් දැරීමට සිදු වුවද, ආයතනයේ දිගු කාලීන අරමුණු, පැවැත්ම හා අලෙවි සැලසුම් සලකා කළමනාකාරිත්වය කටයුතු කොට පොස්පේට් සපයන ඒකාධිකාරිත්වයක් හිමි ආයතනය ලෙස, ලංකා පොස්පේට් සමාගමේ කීර්තිනාමය රඳවා ගැනීමටත්, නොසැලිකිලිමත්කම හේතුවෙන් මෙම ගැටළුව ඇතිවී තිබෙනම්, එම නිලධාරීන්ගෙන් මෙම අලාභය අයකර ගැනීමට කටයුතු කිරීමට අපේක්ෂා කෙරේ.

නියමිත නිෂ්පාදන ප්‍රමිතය පවත්වා ගත යුතුය.

(ඇ) පරිසර අමාත්‍යාංශය විසින් ඉදිරිපත් කර තිබූ 2012 අප්‍රේල් 20 දිනැති අංක 16/2012 දරන අමාත්‍ය මණ්ඩල සංදේශයහි ඛනිජ ද්‍රව්‍ය ප්‍රාථමික ස්වරූපයෙන් අපනයනය කිරීම අධෛර්යමත් කරන බව දක්වා ඇති නමුත්, කිසිදු අගය එකතු කිරීමකින් තොරව පොස්පේට් ඛනිජය අපනයනය කිරීම සඳහා ගැනුම්කරුවන් තිදෙනෙකු වෙත දේශීය මිල මත අලෙවි කිරීමට සමාගම කටයුතු කර තිබුණි. එම ගැනුම්කරුවන් වෙත පොස්පේට් අලෙවි කිරීමේදී නිසි විධිමත් ක්‍රමවේදයක් අනුගමනය කර ඇති බවට විගණනය වෙත සාක්ෂි ඉදිරිපත් නොවීය. සමාලෝචිත වර්ෂය තුළදී, සමාගම අදාළ ගැනුම්කරුවන් තිදෙනා වෙත පොස්පේට් මෙ.ටොන් 13,207 ක ප්‍රමාණයක් දේශීය මිල මත අලෙවි කර රු.343,382,000 (මෙ.ටොන් 1 ක් රු.26,000 බැගින්) ක ආදායමක් උපයාගෙන තිබුණි.

2023 ජූලි මසදී, අපනයනය සඳහා තීරණය කර සියළු ආයතන සමඟ සාකච්ඡා කළ නමුදු, පොස්පේට් සම්බන්ධවද එම අමාත්‍ය මණ්ඩල තීරණය වලංගු වන බව අපව දැනුවත් කිරීමක් හෝ උපදෙස් දීමක් සිදු නොවීය. 2023 වර්ෂය ආරම්භය වන තෙක්ම, දේශීය වෙළඳපොල වෙත පමණක් රොක් පොස්පේට් සැපයුම්කර වෙළඳපොල පුළුල් කර ගැනීමට නඩු තීන්දු හා නීතිමය සීමාවන් හේතුවෙන් අගය එකතු කරන ලද නිෂ්පාදන හඳුනාවාදීමට 2005 වසරේ සිටම උත්සාහ කලද, එයද සාර්ථක නොවීය. මෙ.ටොන් 50,000 ක ප්‍රමාණය මෙ.ටොන් 30,000කට අඩුවීම ආයතනයේ මූල්‍යමය තත්වය හා අඛණ්ඩ පැවැත්මටද අහියෝගයක්ව පැවතුණි. 2023 ජූලි මස 27 දින ගරු ඇමතිතුමා හා ජනාධිපති කාර්යාලයේදී ක්‍රමවේදයක් සැකසෙන තෙක් ආරම්භක පියවරක් වශයෙන් මෙ.ටොන් 30,000 ඇපටයිට් ප්‍රමාණයක්, ඉල්ලීම් ඉදිරිපත් කර තිබූ ගනුදෙනුකරුවන් 03 වෙත ප්‍රධානය කිරීමට තීරණය කරන ලද අතර, ඒ සඳහා 2023 ජූලි මස 27 දින පැවති 340 වැනි අධ්‍යක්ෂක මණ්ඩල රැස්වීමේදී අනුමැතිය ලැබී තිබුණි.

නිෂ්පාදනයට අගය එකතු කිරීමේ ක්‍රියාවලිය ක්‍රියාත්මක කල යුතුය.

(ඈ) යන්ත්‍රාගාරය සඳහා අවශ්‍ය අමතර කොටස්වල අවශ්‍යතාවය ඇගයීමක් සිදු කිරීමකින් තොරව මිලදී ගන්නා ලද රු.3,975,998 ක් වටිනා අමතර කොටස් සමාගමේ ගබඩාව තුළ වසර ගණනාවක සිට මෙම Bull rings, දැනට ආයතනයේ භාවිතයේ නොමැති 03 Roller Mill යන්ත්‍ර සඳහා ගෙන්වා ඇතත් 2014 වසරේ සිට මෙම මිල යන්ත්‍ර භාවිතයේ නොමැත. TGM 160Mill – 02 සඳහා මෙම අමතර කොටස් අවශ්‍යතාවය ඉක්මවා මිලදී ගැනීමේ අලාභය අයකර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.

භාවිතයට ගැනීමකින් තොරව රඳවා ගෙන තිබුණි.

ගෙන්වා ඇත. 2012 වසරේදී ස්ථාපනය කොට තිබූ TGM 160 Mill – 01 අනුව, 2014 වසරේදී නව මිල් යන්ත්‍රයටද භාණ්ඩ ඇනවුම් කොට ඇතත්, නව මිල් යන්ත්‍රය ස්ථාපනය කිරීමේදී සිදුකොට ඇති තාක්ෂණිකමය වෙනස්කම් මත මෙම අයිතමයන් භාවිතයට ගැනීමට නොහැකි වී ඇත. කෙසේ වෙතත් මෙම අයිතමයන් පවත්නා මිල් යන්ත්‍ර නඩත්තු කටයුතු සඳහා යොදා ගැනීමට බලාපොරොත්තු වන බව යාන්ත්‍රික අංශය විසින් දැනුම් දී ඇත.

තවද දැනට භාවිතයට නොගන්නා 03 අමතර කොටස් විධිමත් පරිදි ඉවත් කිරීම අසාර්ථක විය. එසේම IDB ආයතනය හරහා මෙම අයිතම සඳහා ගනුදෙනුකරුවකු සොයා ගැනීමට කටයුතු කලද එයද සාර්ථක නොවීය. ඉදිරියේදී මේ සම්බන්ධයෙන් උනන්දුව දක්වන රාජ්‍ය ආයතන සමග සාකච්ඡා කොට කඩිනම් විසඳුමක් ලබා ගැනීමට බලාපොරොත්තු වනු ඇත.

3.2 මෙහෙයුම් අකාර්යක්ෂමතා

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
වසර ගණනාවක සිට බැහැර කරන ලද අබලි යකඩ හා භාවිතයෙන් ඉවත් කරන ලද යන්ත්‍ර කොටස් එස්චාල යන්ත්‍රාගාර පරිශ්‍රයේ අනාරක්ෂිතව දමා තිබූ අතර එම ද්‍රව්‍ය විධිමත්ව අපහරණය කිරීමට කටයුතු කර නොතිබුණි.	ඉවතලන යකඩ හා යන්ත්‍ර කොටස් විධිමත් පරිදි බැහැර කිරීමට මේ අවස්ථාව වන විට ස්ථාන හඳුන්වා දී ඇති අතර ටෙන්ඩරයක් , කැඳවීමට ප්‍රමාණවත් අබලි ද්‍රව්‍ය එක් රැස්වූ විහාම ඒවා විධිමත් පරිදි අපහරණය කිරීමට කටයුතු කරනු ඇත.	භාවිතයෙන් ඉවත් කරන ලද යන්ත්‍ර කොටස් විධිමත්ව අපහරණය කළ යුතුය.

3.3 ප්‍රසම්පාදන කළමනාකරණය

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
සමාගම විසින් බනිස් ඇඹරුම් යන්ත්‍ර සඳහා යොදනු ලබන රබර් බ්‍රෂ් ඒකකයක් රු.350 ක් බැගින් දේශීයව මිලදී ගෙන විගණන දින වූ 2024 අප්‍රේල් 01 දක්වාම අදාළ යන්ත්‍ර සඳහා භාවිතා කරමින් පැවතුණි. අදාළ භාණ්ඩ ඒකක 81 ක් ගබඩාවේ පැවතියදී තොගය ශුන්‍ය බව දක්වමින් 2022 දෙසැම්බර් 17 දින රබර් බ්‍රෂ් ඒකක 200 ක් ඒකකයක් රු.79,082 ක් බැගින් රු.15,816,482 කට ආනයනය කර තිබුණි. ඒ අනුව රු.70,000(රු.350x200) ක් වැනි අවම පිරිවැයක් යටතේ මිලදී ගැනීමට හැකිව	බඩගේ විගණන නිරීක්ෂණය හා එකඟ වෙමි. මෙම මිලදී ගැනීම සම්බන්ධයෙන් ආයතන මට්ටමින් හා අමාත්‍යාංශ මට්ටමින් පරීක්ෂණයක් සිදුවෙමින් පවතින අතර. අල්ලස් හා දූෂණ කොමිසම් සභාව විසින්ද, පරීක්ෂණ පවත්වාගෙන යනු ලබයි. එසේම ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරනයේ පවතින නඩුවකට අදාළව නඩු නිමිත්තක් වශයෙන් මෙම ගැටළුව පවතින හෙයින් මේ පිළිබඳ මේ අවස්ථාවේ අදහස් පලකිරීමක් නොකරනු ඇත. ඒ අනුව ඉදිරි ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමට කටයුතු කරනු ඇත.	අනාර්ථිකව මිලදී ගැනීම් සඳහා වගකිව යුතු අයට විනයානුකූල ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුය. තොගය භාවිතයට ගත යුතුයි.

නිවු අදාළ අයිතම තොගය ඉතා ඉහළ වටිනාකමකට ආනයනය කිරීම තුළින් රු.15,746,482 ක අලාභයක් සමාගමට සිදුව තිබුණි. මිලදී ගත් මෙම තොගය විගණන දින වූ 2024 අප්‍රේල් 01 වන විටත් භාවිතයට නොගෙන ගබඩා ලේඛන තුළ ඇතුළත් කිරීමකින් තොරව ගබඩාවේ නිෂ්කාර්යව තබා තිබූ අතර මිලදී ගැනීමේ දී එම රබර් බුෂ්වලට අමතරව සම්බන්ධක ඇණ(Coupling bolt) ඒකක 198 ක්ද ඒ සමඟ ලැබී තිබුණද එම ඇණ වලින් අදාළ යන්ත්‍රයට කිසිදු ප්‍රයෝජනයක් නොමැති බැවින් ඒවා නිෂ්කාර්යව තබා තිබුණි.

කෙසේවෙතත්, ඉදිරියේදී මෙවැනි අඩුපාඩු සිදු නොවීමට කටයුතු සැලසුම් කර ඇති අතර, ඉංජිනේරු නිර්දේශ මත දේශීයව මිලදී ගත හැකි සියළු යන්ත්‍ර කොටස් හා අමතර කොටස් රට තුළම නිෂ්පාදනය කොට මිලදී ගැනීමටත්, එසේම විදේශයන්ගෙන් අනිවාර්යයෙන්ම ආනයනය කලයුතු අමතර කොටස් ජ්‍යාත්‍යන්තර මිලදී ගැනීමේ ප්‍රසම්පාදන ක්‍රමවේද හරහා සිදු කිරීමටත්, සැලසුම් කොට ඇත.

3.4 මානව සම්පත් කළමනාකරණය

විගණන නිරීක්ෂණය

කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම

නිර්දේශය

සමාගමේ ජ්‍යෙෂ්ඨ මට්ටමේ නිලධාරීන් වන මෙහෙයුම් කළමනාකරු, සැපයුම් නිලධාරී 2023 ජූලි 18 දින සිටද, අලෙවි විධායකවරයා ජනවාරි 12 දින සිටද ද්විතියික මට්ටමේ තත්ත්ව පාලන නිලධාරීවරයා 2023 අප්‍රේල් 26 දින සිට ද වැඩ තහනමට ලක් කර තිබූ අතර අලෙවි විධායක වරයාට හැර අනෙකුත් නිලධාරීන් තිදෙනා සඳහාම වැඩ තහනමට ලක්කළ දින සිට අඩ වැටුප් ලබා දීමට සමාගම කටයුතු කර තිබුණි. විගණන දිනය දක්වාම අදාළ පරීක්ෂණ කටයුතු අවසන් කිරීමට කටයුතු කර නොමැති තත්ත්වයක් තුළ ඉහත නිලධාරීන් තිදෙනා රු.901,805 ක අඩ වැටුප් මුදලක් සමාගම විසින් සමාලෝචිත වර්ෂයේදී ගෙවා තිබුණි.

මෙහෙයුම් කළමනාකරු හා සැපයුම් නිලධාරී විසින් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ අයිතිවාසිකම් කඩවීම පිළිබඳව නඩු 02 ක් ගොනු කර විභාග වෙමින් පවතී. නමුත්, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ හමුවේ මෙම නඩු විභාගය කැඳවූ අවස්ථාවේ දී සේවා තහනමට ලක්ව සිටින කාලය තුළ අඩ වැටුප් ලබා දීමට ඇති හැකියාව විමසීමෙන් අනතුරුව ඒ සඳහා 342 අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල රැස්වීමේ දී අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල අනුමැතිය ලබා ගැනීමෙන් අනතුරුව අඩ වැටුප් ගෙවීම සිදු කර ඇත.

අදාළ පරීක්ෂණ කඩිනමින් අවසන් කිරීමට අවශ්‍ය පියවර ගත යුතුය.

4. ගිණුම්කටයුතුභාවය සහ යහපාලනය

4.1 වාර්ෂික ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම හා කාර්යසාධනය

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>සමාලෝචිත වර්ෂය සඳහා සකස් කළ සංශෝධිත ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම වෙනුවෙන් රු. මිලියන 67.8 ක ප්‍රතිපාදන වෙන් කර ඇතත් ඒ තුළින් පරිසර හිතකාමී සහ නවීන ක්‍රියාවලියක් හරහා පොස්පේට් පොහොර සඳහා වන ජාතික අවශ්‍යතාවය සපුරාලීම අදාළව හෝ පවතින ගිණුම්කරණ පද්ධතිය වැඩි දියුණු කිරීමට රු.මිලියන 7.2 ක ප්‍රතිපාදන වෙන් කළද ක්‍රියාත්මක කර නොතිබුණි.</p>	<p>අගය එකතු කරන ලද නිෂ්පාදනයක් වශයෙන් Single Super Phosphate නිපදවීමට ක්‍රමවේදය සාර්ථක නොවීම මත ආයතනයේ පැවැත්ම තහවුරු කර ගැනීම සඳහා යම් රොක් පොස්පේට් ප්‍රමාණයක් අපනයනය කිරීම සිදුවිය. තවද, මහා පරිමාණවශයෙන් විධිමත් ක්‍රමවේදයක් හරහා TSP/ SSP නිෂ්පාදනය නොවීම හේතුවෙන් මේ අවස්ථාව වන විට පෞද්ගලික මට්ටමින් රටතුළ SSP නිපදවීමට යම් යම් ව්‍යවසායකයින් ඉදිරිපත් වී ඇති බවද දැනගන්නට ලැබී ඇත. උදා - ලංකේම ආයතනය විසින් අනුරාධපුර ප්‍රදේශයේ SSP නිෂ්පාදනාගාරයක් ආරම්භ කිරීමට කටයුතු කරමි පවතීකෙසේ වෙතත්, ගතවුණු වසර තුලදී අපනයන වෙළඳපොල පදනම් කොට ගෙන නිෂ්පාදන හා අලෙවි කටයුතු සැලසුම් කිරීමට නිලධාරීන්ගේ වැඩි කැපවීමක් හා කාලයක් දරණ ලද හෙයින්, මේ සඳහා ලබාදුන් ප්‍රමුඛත්වය අඩුවී තිබූ අතර, ඉදිරියේදී ඒ සඳහා අවධානය යොමු කිරීමට කටයුතු කරනු ඇත.</p>	<p>මෙහෙවරට අනුකූලව කාර්යභාරයන් සැලසුම් කර ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය.</p>